

De japanska barnen lever ett ljust liv. Men bara upp till sex års ålder. Då börjar de i världens tuffaste skola.

Bilder: LARS SÖDERBOM

DET FÖRLORADE PARADISET

När de omhuldade japanska barnen börjar skolan väntar hårda tag

TÅGET var fullpackat, som så ofta i Japan, men lyckligtvis fanns en ledig sittplats. Vid nästa station såg jag henne, en mamma med ett spädbarn i en sele på magen och tung kasse med mat i vardera handen. När jag bjöd henne min plats sken hon upp och tackade.

Snabbt markerade hon platsen och vände sig om. "Yu-kun, här får du sitta!" Vem är Yu-kun? En piggy fem- eller sexårig pojke kommer fram, sätter sig på knä och tittar ut genom tågfenstret. Helt försluckad av synen ute, smutsar pojken med undersidan av sina skor ner sin mammas kläder.

Jag hade inte riktigt tänkt mig det här, men mamman ser bara nöjd ut. Pojken sitter, vi är i Japan.

Barnen är hemmets medelpunkt. De tillåts vara uppe framför TV:n tills de nästan slocknar. De får följa med föräldrarna ut på caféer och restauranger. Även på finare restauranger ser man ofta barn springa runt, runt. De skrattar, leker och ingen säger någonting åt dem.

Det låter väl som rena paradiset för alla barn? Det ljuga livet fortsätter tyvärr bara tills de fyller sex år. Då börjar nämligen första klass. Barnen tar första steget in i världens tuffaste skola, den japanska.

Som över en natt förväntas förstaklassarna ändra sig. Tidigare fick de i stort sett göra som de behagade. Nu skall de följa stränga regler, lyssna och lära av de äldre.

De går i skola sex dagar i veckan och har sällan mindre än en timmes hemläxor varje dag. Aktiviteter som simning, judo, kendo, löpning och "soroban", räknesticka, ordnas av skolan och man förväntas att vara aktiv i minst en av klubbarna. Ofta är man med i fler.

Skolan brukar inte heller vara den enda skola man går till. Nej, det finns eftermiddagsskolor, "juku" och särskilda sommarskolor, allt för att hjälpa eleverna att studera mer. Kommer man in på "rätt" högstadium och där efter "rätt" gymnasium ökar möjligheten att bli antagen till någon av de s k elitiskolorna avsevärt. De elever som har gått på någon av dessa få toppuniversitet, t ex Waseda, Keio eller Tokyo-universitetet garanteras, nästan, arbeten.

Bilden av barnens paradiskrymp... Det är ganska vanligt att barn börjar lekskolan vid tre år för att lättare komma in på de bättre privata grundskolorna. Det kan verka otroligt, men det finns t o m förberedelsekurser till de privata lekskolornas intagningsprov. Många skolor med bra rykte är

ofta privata och dyra. Hela utbildningen med skola och "juku" är en tung börda för familjerna.

Med olika skol- och aktivitetstider är det sällan som några kompisar hinner träffas för att leka. För barnen en kort stund över blir det TV-tittande eller dataspel.

Motion är det ganska svårt att få. Förutom att barnen är upptagna har storstäderna alltför lite parker och grönområden. Bristen, på motion i form av löpning, fotboll o dyl gör barnens reaktionsförmåga eftersatt. När barnen trillar, slår de ofta i ansiktet eller pannan utan att sträcka fram händerna. Skolbarn sitter böjda över skrivborden i många timmar med nack- och ryggont som följd. Läkarna har slagit larm om kraftigt försämrad syn och dålig kondition. Det händer allt oftare att barnen bryter armar eller ben.

Kampen om höga betyg är inte bara barnens kamp. Få kvinnor i Japan arbetar efter barnens födelse. De har fullt upp med att sköta hemmet och familjens ekonomi. Då papporna i genomsnitt arbetar 45 timmar i veckan, samt ofta har en 1,5 timmars resa till kontoret, är det sällan de träffar sina barn. Därför är det naturligt att mödrarna får se till att barnen placeras sig

väl i konkurrensen om betyg och skolor. Man förstår nu att japanska barn bara har tid att skämmas bort innan lägstadiet börjar...

Tre högtidsdagar är speciellt ägnade åt att fira barnen. Dessa festivaler är inte religiösa, barnen står i centrum och får all uppmärksamhet och presenter. Verkligen en dag att se fram emot!

"Hinamatsuri" den tredje mars är en högtidsdag speciellt för flickor. "Hinaningyo", dockor i praktfulla kimonor som föreställer hovmedlemmar, radas upp på ett rött altare för att bringa flickor familjelycka i livet.

VISSA TRAKTER lever traditionen med "nagashi-bina" än. Då viker man en liten docka av papper och låter den flyta längs en flod. Dockan sägs föra bort alla ens bekymmer det kommande året.

På "kodomo-no-hi", barnens dag, den femte maj är det t o m allmän helgdag med extra mycket godis och barnprogram på TV. Papporna är också lediga och deltar i firandet. Familjer med pojkar låter denna dag pryda hemmets viktigaste plats med "gogatsu-ningyo", dockor med samurajrustning och svärd, "katana". Man hissar också karpfiskar av tyg, "koinobori", en för varje son. Såsom karpen "sim-

mar" mot vinden, hoppas man att pojkarna med styrka skall simma högre upp i samhällssteget.

Bli nu inte förvånade om ni på hösten, mitt inne i Tokyo, stöter på en liten cowboypojke eller Batman i miniatyr. Då är det "shichi-go-san".

Den femtonde november är det "shichi-go-san", barnens tredje högtidsdag. "Shichi-go-san" betyder sju-fem-tre. Barnen och föräldrarna med finaste gåbortkläder går till en shrine, en shinto-helgedom, för att be för barnens hälsa och lycka. Festivalens lustiga namn kommer av att endast barn i just åldrarna sju, fem och tre berörs. Pojkar och flickor på tre år, pojkar på fem år och flickor på sju år. Ingen helgdag utan några sötsaker; denna dag åter man stångformade karameller, "chitoseame", som skall ge ett tusenårigt liv till barnen.

Var då inte kritiska om ni sent på kvällen ser många pojkar och flickor i tioårsåldern på McDonald's. De är inte ute och busar, utan alldeles säkert på hemväg från kvällsskolan till läxläsningen.

Ser ni små treåringar knuffa och slå sin mamma, var också förstående. De kanske är stressade av det höga tempo på förberedelsekursen till lekskolan...

KATHERINE HANSSON

KVINNORNAS MARKNAD

Den japanske friaren bör vara rik, lång och välutbildad

ENLIGT statistiken ingår man i Japan äktenskapet vid 24,3 års ålder för kvinnor och 28,4 för män. Motsvarande siffror är i Sverige 27,3 och 30,0 men det är i stället vanligt med sammanboende här, 44 procent av ungdomar i åldern runt 25 år bor med sina pojk- respektive flickvänner. Sambo-förhållanden förekommer inte så ofta i Japan, och därför anses medelåldern för giftermål vara ganska hög. Med allt längre utbildningar m m finns det klara tendenser till att denna ålder blir ännu högre.

Också det faktum att det finns nästan en miljon fler män än kvinnor i "giftasåldern" i Japan, gör att kvinnorna kan ställa stora krav på männen och i princip välja och vraka bland dem. Dessa krav kallas i dag för "SAN-KOH" ("De tre höga") och innebär att de tilltänkta skall vara högt utbildade, höginkomsttagare och långa. Drömmaken skall gärna vara runt 28 år.

Han skall tjäna mycket pengar, sådär runt 8 miljoner yen (ca 340 000 kronor). Lång skall han också vara, säger Atsuko, 23 år, och skrattar.

Helt realistiskt! Även i dagens ekonomiskt starka Japan tjänar de flesta män i denna ålder runt 4-5 miljoner yen (ca 170 000-210 000 kronor). Förr, när det inte fanns gott om välbetalda arbeten för kvinnor, valde de att ingå i äktenskapets trygghet, men i dag föredrar man ett ungdomliv hellre än mind-

"Jag kan nog inte tänka mig en kille utan bil." Kaori, 20, diskuterar pojkvänner med artikelförfattaren.

re fördelaktigt giftermål. Tiderna ändras, även i Japan.

Japanska unga kvinnor som arbetar på kontor kallas för OL (office ladies). OL väljer oftast att bo kvar hemma hos

föräldrarna, alltså har de mycket pengar att spendera på kläder, resor och nöjen. Ända till universitetet har nästan alla japanska skolor uniform. När gymnasietiden är slut blir därför

många unga kvinnor som tokiga i kläder och de klär sig gärna originellt och fantasifullt. Detta blir dyrt, som mycket annat i Japan. OL spenderar gärna sina köpstarka yen i utlandet; av alla japaner som är yngre än 35, har kvinnorna i genomsnitt varit utomlands 3,5 gånger mer än männen. I flygplan, som flyger till de mest populära semestermålen som Hawaii, Australien, Hong Kong, Paris eller London från Japan under den stora semesterveckan "Golden Week" i början av maj, är ungefär 80 procent av passagerarna just OL.

Allt medan männen har ytterst små möjligheter till semester, blir kvinnorna mer och mer beresta, världsvana och innehavare till fler Louis Vuitton-väschor och Hermes-scarfer. Viktiga statussymboler för unga japanskor. Ca 50 procent av alla Louis Vuitton-väschor som tillverkats är faktiskt ämnade till just Japan! Även om männen skulle vilja ta semester anses det allmänt tyda på dålig framåtanda för företaget. Därför stannar männen hemma, arbetar idogt och drar in än mer "hard cash" i Japan.

Hur ser bilden ut för flickor som studerar på universitet? Ställer de lika höga krav som SAN-KOH?

Min pojkvän har en liten Honda, jätteköck? Jag kan nog inte tänka mig en kille utan bil, säger Kaori, 20 år. Pojkarna behöver bara ha egen bil, bo ensamma och vara längre än flickorna. De skall vara sportiga, d v s inte

knubbiga, friskt solbrända samt vara snälla och köpa presenter ibland. I Japan, liksom i t ex USA, är det pojkarna som förväntas bjuda på bio, på restaurang- eller discobesök. Redan i ung ålder lyckas de japanska kvinnorna, genom de uppvaktande gentlemännen, med att spara pengar till kultur- eller shoppingresor.

De flesta unga studerande pojkar är tvungna att arbeta på helger och lov för att kunna ha någon chans med de eftertraktade flickorna. Man kan fråga sig om de tycker att flickorna är värda besväret... När jag frågade några killar i universitetsåldern varför de ville ha en stadig flickvän blev jag något förvånad av svaret.

Det är viktigt att hon är söt. Är hon trevlig är det ännu bättre. Då kan jag ha med henne när jag träffar kompisarna, säger Takao, 22 år.

Takao jobbar extra på McDonalds, för att ha råd med flickvännen! Han sade att han själv hade respekt för kompisar som hade flickvänner.

De måste vara pålitliga killar, helt enkelt!

Det är en merit för män att vara gifta om de vill klättra i karriären. Därför försöker män att gifta sig innan de fyller 30 år, så att kvinnan kan sköta hushållet, laga goda måltider och värda deras kläder medan han själv ägnar hela sin tid och ork åt arbetet.

KATHERINE HANSSON

NÄSTA VECKA:

"När man är i Japan känner man sig lite som stående i en strömmande fors. Allting runt en driver framåt och det känns spännande att flyta med! Sätter man ned fötterna stoppas ju alltför mycket om bakom en."

Så skriver Kathrine Hansson i nästa avsnitt om besöket i Japan. Då handlar det om japanernas förmodligen två huvudreligioner — shintoismen och buddhismen.